

FIZIKA O‘QITISHDA KASBIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH

Sodiqova Zilola Yahyoqul qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti magistri

e-mail: irmatov-fozil-84@mail.ru

***Annotasiya.** Maqolada fizikani o‘qitish jarayonida kasbiy kompetentlikni va kasbiy kompetentlikni rivojlantirish muommolari shakllantirishning o‘ziga xos xususiyatlari yoritilishiga qaratilgan.*

***Kalit so‘zlar:** ta’lim, kompetentlik, ko‘nikma, interfaol metod.*

Pedagog olimlarning ishlarida kompetentlikni pedagogik nuqtai nazardan yanada kengroq va sinchiklab o‘rganish imkonini beradigan turli jihatlari va tarkibiy qismlari ajratib olingan va o‘rganib chiqilgan.

Ta’lim va tarbiya ko‘p jihatdan o‘qituvchilarga va ularning saviyasi, tayyorgarligi, fidoiyligiga, yosh avlodni barkamol qilib voyaga yetkazish va tarbiyalash ishiga bo‘lgan munosabatiga bog‘liq.

Xo‘sh, kompetentlik nima? Kompetentlik – olingan bilimlarga asoslangan holda harakat qila olishlik demakdir. Namunalarga o‘xshash harakatlarni ko‘zda tutadigan “bilim, ko‘nikma va malakalardan” farqli o‘laroq, kompetentlik universal bilimlarga asoslangan holda mustaqil faoliyat tajribasini nazarda tutadi. Kompetentlik – ijtimoiy amaliyot ko‘rinishidagi bilim va ko‘nikmalarning mavjudligi bo‘lib, u ta’lim jarayoni natijalariga ijtimoiy- madaniy talablar va jamiyat tomonidan talablar qo‘yiladigan hollarda namoyon bo‘ladi. O‘qituvchilarga kasbiy kompetentlikka ega bo‘lish, uni izchil ravishda oshirib borishni taqozo etmoqda. Kasbiy kompetentlik negizida qanday sifatlar aks etadi? Pedagog o‘zida qanday kompetentlik sifatlarini yorita olishi zarur. Ayni o‘rinda shu va shunga yondosh g‘oyalar yuzasidan so‘z yuritiladi.

Psixologik nuqtai nazardan kompetentlik “noan’anaviy vaziyatlar, kutilmagan hollarda mutaxassisning o‘zini qanday tutishi, muloqotga kirishishi, raqiblar bilan o‘zaro munosabatlarda yangi yo‘l tutishi, noaniq vazifalarni bajarishda, ziddiyatlarga to‘la ma’lumotlardan foydalanishda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik”ni anglatadi.

Kasbiy kompetentlik mutaxassis tomonidan alohida bilim, malakalarning egallanishini emas, balki har bir mustaqil yo‘nalish bo‘yicha integrativ bilimlar va harakatlarning o‘zlashtirilishini nazarda tutadi. Shuningdek, kompetensiya

mutaxassislik bilimlarini doimo boyitib borishni, yangi axborotlarni o‘rganishni, muhim ijtimoiy talablarni anglay olishni, yangi ma’lumotlarni izlab topish, ularni qayta ishlash va o‘z faoliyatida qo‘llay bilishni taqozo etadi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish o‘quv rejadagi tabiiy-ilmiy va gumanitar fanlar blokida keltirilgan fanlar orqali amalga oshiriladi. Shunga ko‘ra, mazkur keltirilgan maxsus kompetensiyalarga qo‘yilgan talablarni izohlaymiz.

O‘z tadqiqotlarida A.K.Markova pedagogning kasbiy kompetentligi quyidagi tarkibiy asoslardan iborat ekanligi aytiladi:

O‘zbekiston sharoitida ham pedagogga xos kasbiy kompetentlik, uning o‘ziga xos jihatlari o‘ranilgan bo‘lib, ular orasida B.Nazarova tomonidan olib borilgan tadqiqot o‘ziga xos ahamiyat kasb etadi.

Kasbiy (shu jumladan, pedagogik) kompetentlikka ega bo‘lishda o‘z ustida ishlash va o‘z-o‘zini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. O‘z-o‘zini rivojlantirish vazifalari o‘zini o‘zi tahlil qilish va o‘zini o‘zi baholash orqali aniqlanadi.

Tadqiqotchining fikriga ko‘ra pedagogga xos kasbiy kompetentlik negizida quyidagi tarkibiy asoslar tashkil etadi:

1. Fizikaning konseptual asoslari, tabiat va texnologiyalardagi hodisalar va jarayonlarning fizik mohiyati, fundamental fizik qonunlar va nazariyalar haqidagi bilimlar tizimli ravishda o‘zlashtirilishi kerak.

2. Fizik eksperimentni tashkil etish va o‘tkazish usullari (laboratoriya, namoyish-tajriba, kompyuterda virtual eksperiment)ni qo‘llay olishi; kuzatish va tajribalar natijalarini nazariy tahlil qila olishi lozim.

Demak, bo‘lajak fizika o‘qituvchilarining maxsus kompetensiyalari va ularni rivojlantirish texnologiyasi modelining maxsus metodologik kompetensiyalar, maxsus eksperimental kompetensiyalar va maxsus uslubiy kompetensiyalarni rivojlantirish ketma-ketligi ko‘rsatilgan modeli bo‘lajak fizika o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning metodik asosi ekanligi aniqlandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Savchuk V.P. Obrabotka rezultatov izmereniy. Fizicheskaya laboratoriya. CH.1: ucheb. posobie dlya studentov vuzov. – Odessa: ONPU, 2002. – S. 54.

2.Narolina V.I. Kompetentnostny podxod k sovremennomu professionalnomu obrazovaniyu i mejkulturnaya kommunikativnaya kompetentnost spetsialista // Mir obrazovaniya – obrazovanie v mire. – 2008. – № 4. – C. 3–12.

3. Filonova V.V. Variativnost metodov opredeleniya urovnya sformirovannosti mejkulturnoy kompetensii // Vestnik MGGU im. M.A. SHoloxova. Seriya: Pedagogika i psixologiya. – 2013. – № 2. – S. 58–61. 4. Savchuk V.P. Obrabotka rezultatov izmereniy. Fizicheskaya laboratoriya. CH.1: ucheb. posobie dlya studentov vuzov. – Odessa: ONPU, 2002. – S. 54.

5. Granin YU. Obrazovanie v kontekste globalizatsii // Vestnik obrazovaniya v Rossii. – 2004. – № 12. – S. 7–9.

6. Devis E. Texnologizatsiya. Ultra. Kultura, 2008 – S. 918.

7. Groxolskaya O.G. Professionalnoe i lichnostnoe stanovlenie budushchego spetsialista. – M.: URAO, 2007. – S. 82.